

Animace a život po životě

Stanislava Doležalová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Animovaná tvorba

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Stanislava Doležalová
Osobní číslo: K20002
Studijní program: B0211P310004 Teorie a praxe animované tvorby
Forma studia: Prezenční
Téma práce: 1. teoretická část:
Animace a život po životě
2. Praktická část:
Little Slice Of Paradise – kreslený animovaný film

Zásady pro vypracování

1. teoretická část:

Teoretická písemná práce se váže k praktické tvůrčí části bakalářské práce. Ozřejmuje základní kroky při vývoji a realizaci praktické tvůrčí práce. Soustředí se tak nejen na sběr a vyhodnocování materiálů/informací, ale také na jejich následné využití při vývoji a realizaci tvůrčího počínu. Text je zpravidla strukturován dle klíčových fází při vývoji, produkci a postprodukcí animovaného audiovizuálního díla. Jeho minimální rozsah je stanoven na 20 normostran, včetně úvodu a závěru. Nezapočítávají se přílohy, ani obrazová dokumentace.

Hodnotí se nejen jazyková úroveň textu (gramatika, stylistika), ale také formulace názorů, práce s informacemi, zacházení se zdroji. Povinný minimální počet odborných zdrojů je 5 článků, 3 knihy, alespoň z poloviny v cizím jazyce.

Teoretická část se odevzdává pouze v elektronické podobě ve formátu PDF na Portál UTB a na NAS FMK.

2. praktická část:

Praktická bakalářská práce má za cíl demonstrovat řemeslné dovednosti absolventa bakalářského studia, a tedy obsáhnout jak zvládnutí technologie, tak řemesla animace (uvěřitelný pohyb adekvátní k výtvarné stylizaci, technologii a kontextu, přenos informací a emocí z obrazu na diváka). V bakalářském projektu student představuje své nabyté znalosti a dovednosti. Možné je zhotovit bakalářský projekt výhradně jako autorské dílo, vřele se však doporučuje na projektu spolupracovat s dalšími tvůrčími odvětvími (např. střih, zvuk, scénář, hudba, kolorování, pomocné animace, produkce, grafika, character design, concept art...)

Bakalářský projekt má povinnou minimální stopáž 1 minutu a povinnou maximální stopáž 5 minut. Jen ve výjimečných případech a na základě schválení pedagogy ateliéru Animovaná tvorba je možné stopáž překročit. (Do stopáže se nezapočítávají titulky, pakliže neobsahují plnění požadavků praktické práce.) Projekt musí být animovaný a dokončený. Bakalářský projekt může být uceleným narativním dílem, nebo kompaktně seskládanou sérií animačních etud/obrazů/scén.

Dokončené dílo se odevzdává v předepsané technické kvalitě a s podklady k propagaci a distribuci díla (titulková listina, formuláře pro OSA a NFA, plakát, obrázky z filmu). Odevzdání videosoubor (export o min. technické kvalitě: velikost obrazu v bodech 1920 x 1080 FullHD 1080p, poměr stran 16:9, bitrate (kbit/s) 10,000-20,000, počet snímků za sekundu 25, poměr stran obrazového bodu pixel aspect 1:1 square, vstupní formát zvuku WAV, případně MP3, parametry zvuku 48000 kHz, 24Bit, Stereo, kodek H.264).

Součástí jsou: plakát k bakalářskému projektu (formát 70x100cm, digitální podoba PDF příprava pro tisk, rozlišení 300 dpi ve formátu PNG nebo JPEG, režim CMYK barva), 5 snímků výtvarných návrhů, 8 snímků filmu (obojí ve stejné velikosti jako video), titulková listina.

Pro přijetí práce je nutné odevzdat vyplněné formuláře pro OSA a NFA a licenční smlouva k audiovizuálnímu dílu.

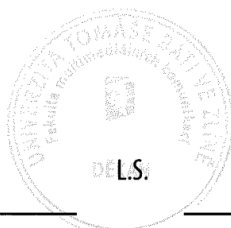
Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

PRESSFIELD, Steven. Válka umění: odblokujte svou kreativitu a vyhrajte tvůrčí bitvy. Přeložil Filip DRLÍK. Briquet. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2017. ISBN 978-80-7555-035-4.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Eliška Oz**
Ateliér Animovaná tvorba

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2024**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Mgr. Lukáš Gregor, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 3. 5. 2024

Jméno a příjmení studenta: Stanislava Doležalová

.....
podpis studenta

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 RŮZNÉ SVĚTY.....	10
1.1 Křesťanské Peklo.....	10
1.2 Očistec.....	12
1.3 Křesťanské Nebe.....	12
1.4 Řecký Hádes.....	13
1.5 Severská mytologie.....	13
2 ANIMACE A ŽIVOT PO ŽIVOTĚ.....	15
3 ZROD BAKALÁŘSKÉHO FILMU.....	18
3.1 Peklo se Satanem aneb proč se Dábel Peklu vzpouzí.....	18
3.2 Satan.....	19
3.3 Angus.....	22
3.4 Něco málo k symbolice.....	23
3.5 Motivy.....	24
3.6 Vizuální aspekty filmu a jejich inspirace.....	24
ZÁVĚR.....	27

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá posmrtným životem v odlišných kulturách a jeho vyobrazením v animovaném filmu. Tato práce se díky povaze praktické části bude věnovat zejména nejznámějšímu konceptu posmrtného života přejatého z křesťanské mytologie, který nás neustále doprovází napříč starou literaturou i moderní popkulturou. Další částí bude analýza postupu vytváření bakalářského animovaného filmu, zabývající se Peklem a nechvalně známou postavou vládce Pekel – Satana.

Klíčová slova: film, animace, ďábel, satan, posmrtný život, peklo, nebe

ABSTRACT

This thesis explores the theme of the afterlife in different cultures, and its usage in animated films. Thanks to the nature of the practical part of this thesis, the emphasis will specifically deal with the most well-known concept of the afterlife taken from Christian mythology, which constantly accompanies us throughout ancient literature and modern pop culture. The next part of this thesis contains an analysis of the bachelor film's creation process, dealing with the theme of Hell and the infamous figure of the ruler of Hell - Satan.

ÚVOD

Žádná představa posmrtného života není tak všeobecně rozšířená a jeho symbolika tak rozpoznatelná, jako je tomu právě u mytologie křesťanské. Dva protiklady, dvě různá místa. Kam duše po smrti půjde záleží na jejím jednání během života. Pokud se projevovala jako osoba s dobrými morálními zásadami, soucitem k bližnímu svému a láskou k Bohu, měla by mít přístup k perleťové bráně v podstatě jistý. Pokud je její morální kompas rozbitý a dopustila se hříchu, čeká na ni trest v podobě Pekla. Tento koncept již odpradáвна učil lidi nést následky za své činy a strašil případné hříšníky rezavými vidlemi.

Podobný koncept není neznámý i pro ostatní náboženství, ve kterých též existuje obdobný systém odměn a trestu.

Ve filmu se taková tematika vyskytuje v hojném počtu, ať už jde o vážné teologické úvahy, či převracování celého tématu vzhůru na hlavu, vnímání celé záležitosti v metaforické rovině, či podněcování diskuze o tom, zda je třeba Nebe skutečně místo nekonečné blaženosti. Nebe a Peklo také velmi často pracuje s jasnými a snadno rozpoznatelnými vizuálními aspekty. Peklo je červené a plné ohně, Dábel má rudou kůži, rohy a potměšilý úšklebek, Nebe je plné nadýchaných obláčků a andělíčků s harfami, a Očistec se všeobecně poněkud opomíjí. Ale vzhledem k abstraktnější povaze interpretace posmrtného života lze Nebe, Peklo i Očistec převést do vlastní podoby, propůjčit mu unikátní vizuál a hrát si oním zmiňovaným systémem odměn a trestů a co znamenají pro každého jednotlivce. Takové Peklo může znamenat pro každého něco zcela jiného, což je ostatně i téma v bakalářském filmu, jemuž se tato práce bude věnovat v pozdějších kapitolách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RŮZNÉ SVĚTY

1.1 Křesťanské Peklo

Jak přesně mělo vzniknout křesťanské Peklo není jasné. Z Bible se můžeme dozvědět, že byl do pekelné jámy vržen Satan s dalšími rebelujícími anděli. Obludná jáma mohla být vytvořena pro ně, jakožto pro první hříšníky. Později vznikaly texty zabývající se démonologií a hierarchií démonů v Pekle. Často se používá Binsfeldovu klasifikace démonů z 16. Století, kde je každému vysoce postavenému démonu přiřazený jeden ze sedmi smrtelných hříchů. Peklo v podstatě není v Bibli nijak konkretizované. Je pouze popsáno jako trest pro všechny hříšné duše, nevěřící a modláře, kteří se v Pekle oddělí od Boha a jejich osudem je věčnost plná bolesti a trápení. A tak se dlouho Peklo vznášelo éterem jako cosi abstraktního. Idea, které vdechl jeho hmotné morbidní proporce v polovině 14. století Dante Alighieri se svojí *Božskou komedií*. V tomto rozsáhlém básnickém eposu se vydává se svým společníkem - básníkem Vergiliem na cestu skrze Peklo, Očistec a Ráj.

V první části *Božské komedie* Dante popisuje devět kruhů Pekla, které sestupují jako obrovitý trychtýř až do samotného středu Země. Tyto kruhy jsou odstupňované podle závažnosti hříchu, kterou duše spáchala. V prvním pekelném kruhu, občas nazývaném jako Limbo, poklidně žijí ctnostní, ale nepokřtění lidé, druhý kruh je vyhrazený pro duše, jež propadly chťiči, třetí kruh obývají ti, kteří propadli hříchu obžerství a jejich těla leží v bahně bičovaná deštěm a krupobitím. Ty střeží tříhlavý pes z řecké mytologie, Kerberos, který z hříšníků občas nelítostně ukousne kus masa. Ve čtvrtém kruhu sídlí zároveň chamtivci i rozhazovači, kteří za trest valí obří balvany. Pátý kruh patří mohutnému městu Dis, k jeho hradbám připlouvají Dante s Vergiliem po řece Styx poté, co byla jejich loď houpaná změtí hříšníků plovoucích v jejích bahnitých vodách. U bran města na ně zaútočí erínye - bytosti z řecké mytologie, často popisované jako děsivé stařeny s kožnatými křídly a drápy namísto prstů. Šestý kruh za hradbami města Dis je plný kacířů uzavřených v hořících sarkofázích. Sedmý kruh patří násilníkům. Dante vidí mimo jiné i slavné vojevůdce, jak se topí v řece. Zde se nachází i místo pro duše, které nepáchaly násilí na jiných, nýbrž samy na sobě. Vstupují tedy do lesa sebevrahů, jejich těla tvoří stromy, v jejich korunách sídlí harpyje. Nachází i obrovitou pláň plnou rouhačů. Osmý kruh je vyhrazený podvodníkům, ale jelikož jsou hříšníci rozděleni podle druhu podvodu, je osmý kruh rozdělený na další žleby. Zde jsou v odlišných žlebech mučeni kuplíři, pochlebovači, svatokupci, věštcí a astrologové, ti, kteří za života podpláceli, pokrytci, falešní rádci, rozdmýchávači svárů a padělatelé.

Devátý kruh Pekla je poslední, a jelikož dle Dantovy *Božské komedie* je zrada jeden z nejzávažnějších hříchů, nejhlubší část Pekla patří právě zrádcům. Právě sem se vlévají všechny

pekelné řeky, které následně zamrzají a zde se nachází další čtyři okruží. Prvním okružím je Kaina, pojmenované podle biblického bratrovraha, plné těch, jež zradili vlastní rodinu. Druhé okruží se nazývá Antenora a zde trpí vlastizrádci. Třetím okružím je Ptomeleia a je plné zrádců hostí. Čtvrté a také nejhlubší okruží je Judecca pojmenovaná podle Ježíšova zrádce, Jidáše Iškariotského. Zde se nachází zrádci dobrodinců a je zde i samotný Lucifer, který je společně s ostatními hříšníky zamrzlý v ledu. Je zde vyobrazený jako stvůra se třemi tvářemi a jeho obří netopýří křídla neustále mávají, čímž způsobují ledový vítr. V trojici úst přežvykuje největší zrádce - Jidáše, Bruta a Cassia.

Dantovo Peklo z velké části vychází z řeckého Hádesu a potuluje se v něm hromada mýtických bytostí z řecké mytologie. Řeky Pekla slévající se do sebe a zamrzající na konci devátého kruhu jsou tak jako v řeckém podsvětí řeka Styx, Acherón, Flegethón a Léthe. Figuruje zde i trojhlavý pes Kerberos, který v Hádesu hlídá brány do podsvětí a pouští duše zemřelých dovnitř, ale nikoliv ven. V Božské komedii však tento pes nestráží brány Pekel, nýbrž třetí kruh obývaný jedlíky a to zdaleka není jediná postava z řecké mytologie obývající Dantovo Peklo. V druhém kruhu soudí duše krétský král Mínos, čtvrtý kruh hlídá řecký bůh bohatství - Plútos, který křičí frází "*Pape Satan, pape Satan aleppe*", která proslula neurčitostí svého významu a je obecně považovaná za vzývání Satana. Tato fráze v sobě kombinuje jak latinu, tak řečtinu. Erýnie před branami města Dis povolávají na Danteho s Virgiliem Medúzu, sedmý kruh Pekla střeží známá, napůl lidská a napůl býčí bestie – Minotaurus a právě zde se pohybují i bájní kentauři. Před sestupem do devátého kruhu nalézají básníci i studnu gigantů a potkávají titány z řecké mytologie - těmi jsou Týfón, Antaios, Efialtés a Tityos.

Dantovo Peklo slouží jako alegorie, ve které samotný Dante přiznává své vlastní hříchy. Již na samém začátku schází ze stezky a tím pádem metaforicky opouští vlastní spiritualitu a naráží na dravé šelmy reprezentující hříchy jako je pýcha a závist. Skrze jeho putování přes Peklo se vydává na cestu spirituálního růstu a jeho vytrvalá pout' končí v Ráji, kde se shledává se svojí láskou Beatrice a poté i se samotným Bohem.

Dantova představa Pekla se zařadila do kánonu a velmi silně ovlivnila vnímání Pekla jakožto fyzického místa.

Moderní představa Pekla se v tomto ohledu příliš nezměnila, avšak mnoho lidí jej vnímá více jako psychologický koncept vnitřního utrpení, než jako skutečné fyzické místo.

1.2 Očistec

Představa naděje se očistit od hříchu a dostat se přes Očistec až do Ráje je relevantní v některých odnožích křesťanské víry a tato idea se datuje k čísti Starého Zákona - knize Henochově, kde vznikl jakýsi předobraz Očistce.

Dantova *Božská komedie* popisuje Očistec jako horu, kde jsou obdobně jako v Pekle duše rozděleny dle jejich hříchů. Samotná hora je také členitá a dělí se na tři pásy, kterými jsou předočistec, vlastní očistec a ráj, tedy Eden. Předočistec má čtyři patra náležící duším, které se kály příliš pozdě a těm, kteří zemřeli násilím a neměli možnost se již vyzpovídat. Vlastní očistec je dělen dle sedmi smrtelných hříchů, od kterých se zde duše trestají, odprošťují se skrze modlitby a meditují. Nejzávažnějším hříchem dle Božské komedie je pýcha, která sídlí dole na samém úpatí hory a duše zde nosí na zádech velké balvany. Druhou terasou je část, kde se duše očišťují od závisti. Na třetí terase sídlí zahalené v hustém dýmu hněvivé duše. Čtvrtá terasa je věnována lenivcům a v páté leží se svázanými rukami lakomci, aby nadále nemohli používat své hrabivé ruce. Šestá terasa náleží obžerství, kde jsou duše trýzněny vůni jídla, které nemohou sníst, a poslední, sedmá terasa patří chtíči. Ten je zde ze všech hříchů nejméně závažný, jelikož sám Dante vnímal chtíč pouze jako přehnanou formu lásky.

Na konci hory přichází Dante do Edenu, kterou kdysi obývali Adam a Eva, a zde potkává ženu, jež mu ukazuje místní krásy a ukazuje mu dvě říčky - Léthe a Eunoé. Kdokoliv se napije vody z první říčky, navždy zapomene na hřích. Kdokoliv se napije z druhé říčky, přivane mu vzpomínky na dobré skutky vykonané za jeho života. Zde konečně také Dante spatří Beatrice, na kterou andělé házejí květiny.

1.3 Křesťanské Nebe

Ti, jež se za života řídili Boží vůlí a konali dobro se dostali do Nebe, kde žijí obklopení láskou a blažeností. Zde neexistuje bolest ani utrpení a věřící jsou zde obklopeni Slávou Boží. Pro křesťany je to motivace žít pozemský život čestně a mírumilovně dle božích přikázání.

Křesťanství obvykle uznává tři úrovně Nebe. Těmi jsou fyzická úroveň nebes a vesmíru, druhá úroveň, kde přebývají duchovní bytosti a andělé a třetí úroveň, ve které přebývá Bůh a lidé, kteří se dostali do jeho přítomnosti.

Dále se používá velice starý koncept Sedmi nebes, který pochází ještě ze starověké Mezopotámie. V sedmém nebi přebývá samotný Bůh a má se tak jednat o místo naprostého štěstí a blaženosti.

Andělské bytosti mají zde svojí hierarchii stejně jako démoni v Pekle. Neníže postavení andělů jsou poslové, nad nimi se ocitají ochránci, andělé strážní, poté arciandělé a nejdříve postavení jsou takzvaní serafové a cherubíni. Serafové jsou ochránci božího trůnu a tudíž andělé nejbližší k Bohu, kteří mají být bytosti tvořeny světlem tak prudkým, že by obyčejného smrtelníka sežehlo. Cherubíni, aneb boží rádci jsou popisováni jako zvláštní bytosti spojující charakteristiky jak lidské, tak zvířecí.

V Dantově *Božské komedii* se Ráj, neboli Nebe skládá stejně jako Peklo z devíti kruhů, kde se při postupu setkává se stále příkladnějšími křesťany, až nakonec za doprovodu Panny Marie spatří tvář Boha.

1.4 Řecký Hádes

Z řeckého konceptu světa mrtvých si Dante Alighieri hojně půjčoval pro své vlastní pekelné vize a tudíž v něm lze pozorovat jisté paralely tak jako ostatně u dalších mytologií. Říše mrtvých z řecké mytologie se ukrývá v podzemí a její brány střeží trojhlavý pes Kerberos. Říše mrtvých je dělená na odlišné úrovně. Nejvyšší úroveň se nazývá Ostrov blažených, kam se dostávají hrdinové poté, co si třikrát projdou znovuzrozením a třikrát projdou Elysiem.

Úroveň pod Ostrovem blažených je právě Elysium, kde pobývají polobozi a hrdinové.

Další úrovní jsou Asfodelová pole plné duší bez významných zásluh ani významných prohřešků.

Pole smutku je další úrovní říše mrtvých, kde pobývají duše, jež promrhaly svůj pozemský život honem za neopětovanou láskou.

Trestná pole slouží jako místo trestu pro provinilce, jejichž činy nebyly natolik závažné, aby byli svrženi do poslední úrovně Hádesu jménem Tartar.

Tartar je hluboká propast sloužící jako místo trestu pro nejhorší hříšníky.

Hádes získal své jméno podle samotného boha podsvětí, který je často vykreslován jako nekompromisní, avšak spravedlivá postava řecké mytologie, kterému byla při dělení světa přiřazena říše mrtvých, kterou společně s ním obývá plejáda dalších bohů a mýtických bytostí, jako je bůh smrti Thanatos, trojitá bohyně temných sil Hekaté, bůh spánku Hypnos, nebo bohyně noci Nyx.

1.5 Severská mytologie

V severské mytologii existuje Devět světů, které spojuje obří jasan Yggdrasil, jehož kořeny zavlažují tři podsvětí prameny. Všechny tyto světy propojuje most Bifrost a na samém vrcholu

stromu se nachází Ásgard, sídlo bohů, kde sídlí i Ódinova síň, kam valkýry přivádějí padlé bojovníky.

“Ódin pak poslal své bojovné panny valkýry, aby na bojištích vyhledaly těla padlých hrdinů a odnesly je do Ásgardu, do velikého paláce zvaného Valhalla. Tam se hrdinové veselili při nekončící hostině a každý den rovněž bojovali, aby se připravili na bitvu se silami temnot, jež nastane v den Ragnaroku, Soumraku bohů”

Naopak pod samotnými kořeny Yggrasilu, pod říší temnoty a ledu jménem Niflhel se nachází říše mrtvých, kam putují ostatní duše zemřelých. Této říši vládne Lokiho dcera Hela.

Aztécká mytologie, jejíž tradici posmrtného života přetrvávají v podobě mexického Dia de Los Muertos, tedy Dne mrtvých je oslava posmrtného života na počest zemřelých. Říše mrtvých Mictlán má být totiž příjemné místo plné rozličných barev a květin.

V náboženských tradicích Hinduismu a buddhismu se objevuje myšlenka reinkarnace, tedy převtělení duše po smrti. Duše se může vtělit do jakéhokoliv tvora, podle zákona karmy.

2 ANIMACE A ŽIVOT PO ŽIVOTĚ

Jednou ze známých raných verzí Pekla v animaci je například krátká groteska od Fleisher Studios jménem *Red Hot Mamma* z roku 1934 režírovaná Davem Fleischerem, v jehož hlavní roli figuruje jedna z nejznámějších animovaných postav a hrdinka série krátkých filmů, Betty Boop, která za mrazivé noci rozžehne oheň v kamnech, jehož úporný žár jí ve snu přenese do Pekla a vydává se dál za pekelnou bránu, kde vidí za rytmu hudby poskakovat d'áblíky, a začne se před ní naparovat samotný Lucifer, kterého následně zmrazí ledovým pohledem, než promění celé Peklo ve sněhovou pláň.

Tento krátký film byl v roce 1934 odmítnut ve Spojeném království, jelikož vyobrazoval Peklo způsobem humorné grotesky, což bylo v té době považováno za rouhačské.

V roce 1940 vydalo studio Disney celovečerní film *Fantazie*, který je seskládaný z osmi segmentů, z nichž je každý segment založený na odlišné skladbě klasické hudby. Příběhy jednotlivých segmentů vznikaly pod taktovkou Joea Granta a Dicka Huemera a každý segment je výrazově i náladově dosti odlišný.

Posledním segmentem tohoto filmu je vytvořený na motivy skladby *Noc na Lysé hoře* skladatele Modesta Petroviče Musorgského, ve které Černobog jakožto kolosální d'ábel sedící na vrchu hory svolává všelijaké čarodějné a mýtické bytosti, které kolem něj tančí v jednom obřím, groteskním reji, zatímco z pekelné jámy přilézají drobné nestvůry, které si Černobog nabírá do mohutných dlaní. Celý tento segment působí, jakoby unikl z Triptychu Zahrady pozemských rozkoší od Hieronyma Borche, a na velkoleposti ji dodává hypnoticky elegantní animace Černoboga od animátora Billa Tytla. Pro referenci na pohyby mohutného d'ábla byl dokonce přizván herec Béla Lugosi, nejlépe známý pro svojí roli Drákuly ve stejnojmenném snímku studia Universal z roku 1931, avšak jeho gestika Tytla dostatečně nezaujala.

Své animované adaptace se dočkalo i Dantovo Peklo v roce 2010, kdy vznikla v komprodukcí Japonska, Singapur, USA a Jižní Korei nabitý animovaný spektakl, ve kterém Dante vracející se z křížových výprav najde svou lásku Beatrice umírat v kaluži krve a po jejím prohraném boji o život jí do Pekla stahuje Lucifer. Dante se tedy vydává na pouť přes devět pekelných kruhů a pouští se do boje s různými démony a stvůrami, aby našel a osvobodil svojí ztracenou lásku ze spárů Lucifera, zároveň na své cestě zažívá momenty sebereflexe nad vlastními hříchy.

Jako Peklo se dá v přeneseném významu vnímat i výrazný stop-motion snímek režiséra Phila Tipetta *Mad God*, odehrávající se v postapokalyptickém světě, který pomalu ale jistě požívá sám

sebe, aby přežil. Je to film bez pevného děje, plný nočních můr a inspirovaný divokými pekelnými výjevy z obrazů Hieronyma Bosche. Dokončení filmu trvalo dlouhých třicet let a navzdory jeho nekonvenční struktuře a intenzivnímu hororovému vizuálu si získal jak diváky, tak i kritiky.

Dalším filmem, který si hravě bere na paškál koncept posmrtného života je *Mrtvá nevěsta Tima Burtona*, stop motion animovaný film z roku 2005 odehrávající se v prostředí viktoriánské Anglie, kde se mladičký Viktor omylem ožení s mrtvou nevěstou a následně je stažen do říše mrtvých. Film si hraje s vehementním kontrastem mezi chladným, naškrobeným a fádně zašedlým prostředím viktoriánské Anglie a barvami hýřícím, zábavným světem mrtvých, který působí více přátelsky a svobodně, než svět živých. V typickém “burtonovském” stylu je svět mrtvých plný roztodivných umrlců, pokroucené geometrie a sytě podsvícených scén.

Film *Coco* z dílny Disney Pixar téže vyobrazuje svět mrtvých jako příjemné místo plné barev, právě po vzoru mexické tradice Dia de Los Muertos, neboli dne mrtvých, což je jediný den v roce, kdy se duše zemřelých mohou navštívit svět živých a shledat se znovu se svými blízkými. Je to film o důležitosti tradic, identitě a rodinných vztazích.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ZROD BAKALÁŘSKÉHO FILMU

Satan je vládcem Pekla již po tisíce let a za tu dobu je už notně vyhořelý. Jeho práce jej nebaví a je znechucen vlastní hříšnou klientelou. Jediné, co jej drží nad hladinou je pletení a antidepresiva. Jeho situace se ještě zhorší, když se do Pekla dostává úlisný sadomasochista Angus, který si nejen libuje ve všech formách mučení, které Peklo nabízí, ale začne být Satanem doslova posedlý, a jeho úlisnost překračuje veškeré únosné meze.

3.1 Peklo se Satanem, aneb proč se Ďábel Peklu vzpouzí

Na počátku semestru stála zlodějka a vedle ní ženská verze Satana s honosným límcem z pavího peří. Postava chronické kleptomanky, která se po groteskní smrti při jednom ze svých lupičských plánů zabila a po smrti se dostala do Pekla, kde v dlouhé muzikálové sekvenci zpívá o svém osudu před publikem plným znuřených hříšníků a ďáblů. Mezitím Satan prochází archivem duší a se zájmem si prohlíží sklenici s duší naší mladičké kleptomanky. Perfektní. Bere lahev do dlouhých drápů a vypouští duši kleptomanky směrem k nebesům. Není totiž tak zatížená hříchem, aby mohla být hned hozena zpět. Dostala lísteček s úkolem, na kterém je pouze jediná věta. *“Ukrást Ježíška.”*

Papír se scénářem letí směrem ke koši na odpadky společně s plejádou podobně prvoplánových nápadů, které se mihly hlavou během babího léta.

Dlouho jsem dumala nad tím, o čem by vlastně měl pojednávat můj bakalářský film, dokud jednoho letního dne nad sklenkou vína nevznikla myšlenka sadomasochisty v Pekle, kterou jsem považovala za záležitost vcelku vtipnou, ale posléze jsem ji smetla ze stolu jako nápad, který nechci realizovat. Téma mi v tu dobu přišlo poněkud nekomfortní a bála jsem se, že mi v rukou neskončí nic jiného než něco, co by se dalo při nejlepším nazvat pouze *“samoučelnou, násilnickou úchylárnou”*.

Po hromadě dalších neúspěšných konceptů jsem si uvědomila, že sadomasochista v Pekle je vlastně cesta, kterou se chci vydat a že tento film pro mě může znamenat příležitost se alespoň trochu vyplížit ze svojí komfortní zóny, ne zrovna co se týče všudypřítomné krve a násilí (jsme konec konců v Pekle), ale co se týče témat, která mají co dočinění se sexualitou, natož pak témata, jako jsou fetišistické sklony, sadismus a masochismus.

A tak vznikla postava Anguse - obsesivního stalkera, mezi jehož oblíbené večerní aktivity patří sledování sousedky odnaproti a také líbezná věc názvem autoerotická asfyxie, která notným způsobem přispěla k jeho groteskní smrti na samotném začátku filmu.

Angus byl v raných verzích příběhu hlavní postavou, jenž jsme mohli v průběhu filmu sledovat, jak si užívá rozmanité pekelné tresty a dohání k šílenství samotného Satana, ale již od začátku bylo jasné, že Angus je postava, kterou lze pozorovat, ale nelze s ní jít. Jeho charakter se neměl kam pohnout a na hlavní postavu nebyl dostatečně snesitelný, a tudíž začala organicky přebírat první kolej vedlejší postava – Satan.

Satan již od samého začátku přebíral úlohu vyhořelého vládce Pekel, který upřímně nenávidí svůj vlastní účel a je znechucený vlastní hříšnou klientelou. Vždyť ani on sám není vládcem Pekel dobrovolně, jelikož byl do jámy pekelné svržen Bohem. Je stále do jisté míry součástí jakéhosi velkého Božího plánu, a to není zrovna něco, o co by vůbec chtěl mít zájem. Tento Satan touží po vlastním míru a klidu, pryč od křiku hříšníků a pekelných bran. Představa předčasné penze se mu nesmírně zamlouvá a dotěrný stalker Angus zažehává tuto touhu ještě více a fakt, že postavu Satana díky svému vzhledu a šarmu šeredně fetišizuje a objektivizuje, je posledním hřebíkem do pomyslné rakve Satanovy velmi omezené trpělivosti.

Aby Satan přeživil vlastní pobyt v Pekle, osvojil si jako antistresovou pomůcku koníček pletení, který se objevuje jako motiv skrze celý film a dopřává hlavní postavě alespoň snítka komfortu.

3.2 Satan

Ústřední postavou filmu je postava Satana neboli Lucifera, protivníka samotného Boha a jednoho z padlých andělů.

Lucifer byl jedním z vysoce postavených cherubínů a je považován za jednoho z nejkrásnějších andělů. Dle Bible vedl vzpouru proti Bohu a zatoužil zaujmout jeho místo, proto byl on i jeho následovníci svrženi do Pekla, proměněni v demony, a z Lucifera se stal Satan. Samotné jméno Satan znamená v Hebrejštině “sok”, či “protivník”

V Koránu je Satan pro změnu svržen, jelikož se odmítl poklonit nově stvořenému člověku - Adamovi.

Satan je obecně vnímán jako vůdce démonů a vládce Pekel, lze jej považovat za prvního hříšníka a zároveň za vládce našeho světa. Stal se představitelem zla, pýchy a hněvu a nechvalně známým pokušitelem.

Postava Satana se pro mnohé stala symbolem svobodné vůle, volnomyšlenkářství a vzpoury proti křesťanství a tak v průběhu historie vznikaly různé formy satanismu, který se stavěl do protipólu církevních hodnot a je víceméně výhradou moderní doby. Příznivci moderního satanismu obvykle nevěří v Satana jakožto skutečnou entitu, nýbrž jako symbol. Základní principy satanismu ctí individualismus a sebeúctu, nese pramálo respektu k autoritám a dogmatům, a odmítá krvavé rituály a obětiny, které bývají se satanismem spojované. Do takových směrů spadá například LaVeyův satanismus, který vychází z nihilistické filozofie Friedricha Nietzsche a darwinismu, a který má vlastní Satanskou bibli sepsanou zakladatelem tohoto směru, Antonem Szandor LaVeyem.

V 80. letech 20. století vznikla v USA a Kanadě morální panika známá pod jménem "Satanic Panic". Jednalo se o mediální hysterii vzniklou na základě domnělých satanistických kultů, které se měly snažit prostřednictvím různých rituálů a praktik ovládnout společnost. Podporoval jí vysoký zájem o nadpřirozeno zejména skrze popkulturní média a téže vzestup feminismu, který konečně umožňoval ženám přejímat pracovní pozice a postupně se boural onen archaický stereotyp otce živitele a matky hospodyňky. Velká část obav vznikala kvůli dětem, které najednou zůstávaly samy doma a vstřebávaly popkulturní média bez jakéhokoliv dohledu, což u mnohých rodičů vyvolávalo strach. Paniku dále rozdmýchalo vydání knihy *Michelle Remembers* napsané kanadským psychiatrem Lawrenceem Pazderem a jeho pacientkou Michelle Smith. Ta si za pomoci metody léčby obnovené paměti vzpomněla na potlačované vzpomínky z dětství na satanistické rituální zneužívání a zdaleka neměla být jediná. Panice posléze z velké části dopomohly tři filmy, které běžely v kinech při počátku hysterie, jmenovitě *Rosemary's Baby* z roku 1968, *Exorcista* z roku 1973 a *The Omen*. Mnozí pacienti při léčbě obnovené paměti měli údajně ve velké míře vidět ve svých potlačených vzpomínkách scény, jež se nápadně podobaly výjevům právě z těchto tří filmů. Dnes je hypnóza a léčba obnovené paměti (RMT) zdiskreditovaná.

Najednou se zdálo, že nebezpečí číhá všude. Satanův lišácký úšklebek se měl skrývat za každou nahrávkou rockové hudby, za všemi fantasy filmy a seriály, za čím dál populárnější stolní hrou Dračí Doupě. Takové věci měly dle duchovních a médií pobízet mládež k uctívání Ďábla, kriminálním aktivitám a braní drog.

Právě v této době vznikaly také konspirační teorie globálního rozsahu, podle kterých se měly vysoce postavené elity oddávat satanistickým rituálům. Tyto konspirační teorie přetrvávají až do dnešní doby, stejně jako se do dnešní doby vloudila další vlna "Satanic Panic", podle které je do jisté míry vytvořena postava Satana z mého bakalářského filmu.

Tato novodobá panika vzniká uprostřed střetu ideálů mezi politickou pravicí a levicí a vyhranila si nový objekt zájmu - LGBTQ+ komunitu, kterou mnozí konzervativci vnímají jako škodlivý vliv a jako nástroj Satana pro rozložení pevných konzervativních hodnot. Satan se tak podle nich stává aktérem “dekonstrukce genderu” a propagace dekadence, a to z velké části kvůli zvýšení pozitivní reprezentace LGBTQ+ komunity v médiích. Mnozí LGBTQ+ umělci jako reakci na toto dění záměrně používají satanistickou symboliku ve svých dílech v reakci na silně konzervativní křesťany.

Mezi terče této nové paniky patří i drag umělci, kteří se topí v předsudcích. Drag je forma performativního umění, při kterém se umělci stylizují do dané genderové role velmi výrazným, občas až parodickým způsobem. Drag umělci je do značné míry inspirovaná i postava Satana v mém bakalářském filmu a ve svém excentrickém vzhledu nese atributy jak mužské, tak ženské. Zároveň se jedná o hlavní postavu a jediný charakter filmu, se kterým lze velmi lehce sympatizovat a která se navzdory typické povaze biblického Satana vymyká stereotypu krutého rozsévače zla.

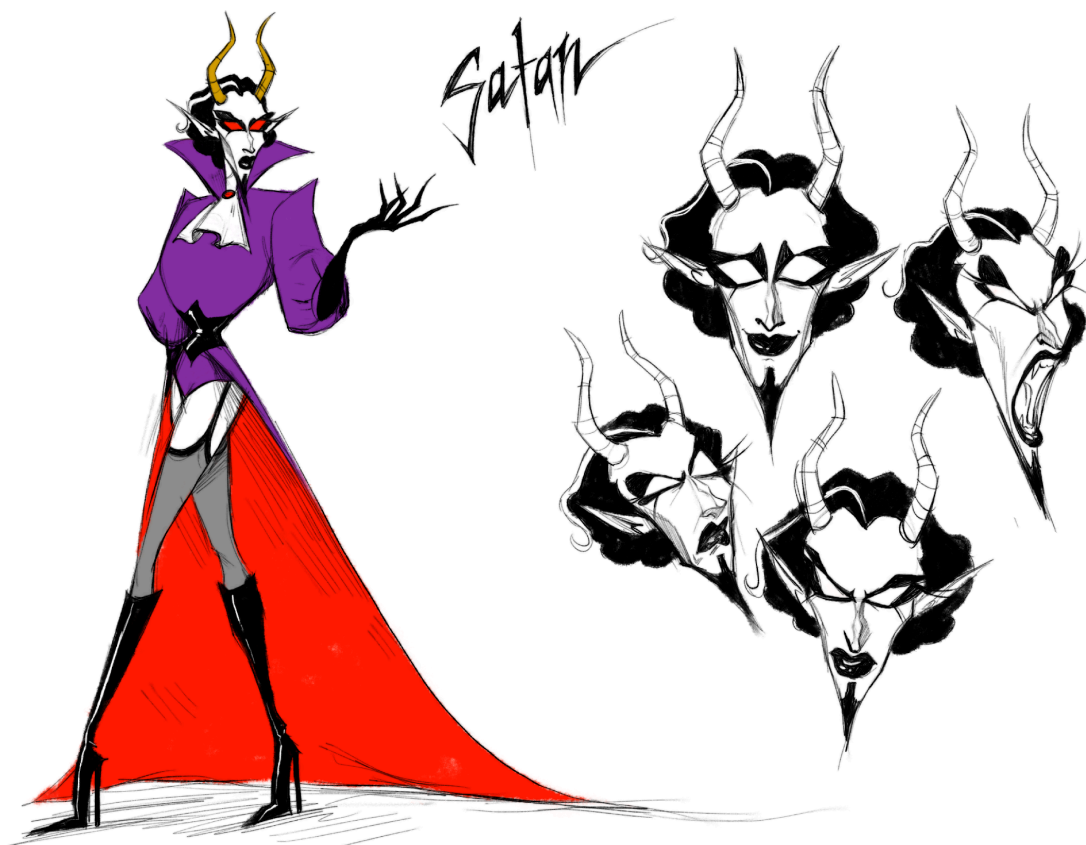
Kromě toho vychází Satanův androgynní vzhled ze slavné ilustrace Bafometa z knihy *Dogma a rituál vysoké magie* od francouzského okultisty Éliphas Léviho, zobrazující postavu s kozlí hlavou, která v sobě nese jak ženské, tak mužské atributy a stala se jedním ze symbolů znázorňujících Satana, ačkoliv jej Lévi původně zamýšlel jako zpodobnění pohanského boha plodnosti.

Postava Satana v mém filmu v sobě nese i typické znaky obecně spojované s reprezentací d'ábla, jako jsou kozlí rohy, bradka a žhnoucí rudé oči. Dokáže se také proměnit v hada a ve své obvyklé podobě má v ústech špičáky nápadně připomínající hadí zuby jako odkaz na zahradu Eden a Evu, kterou přesvědčil si vzít jablko ze zakázaného stromu.

Jeho excentrický oděv je přímo inspirovaný filmovou postavou doktora Frank'n'Furthera z dnes již kultovního muzikálu *Rocky Horror Picture Show*, jehož ztvárnil herec Tim Curry jak v jevištní verzi, tak ve filmové adaptaci z roku 1973.

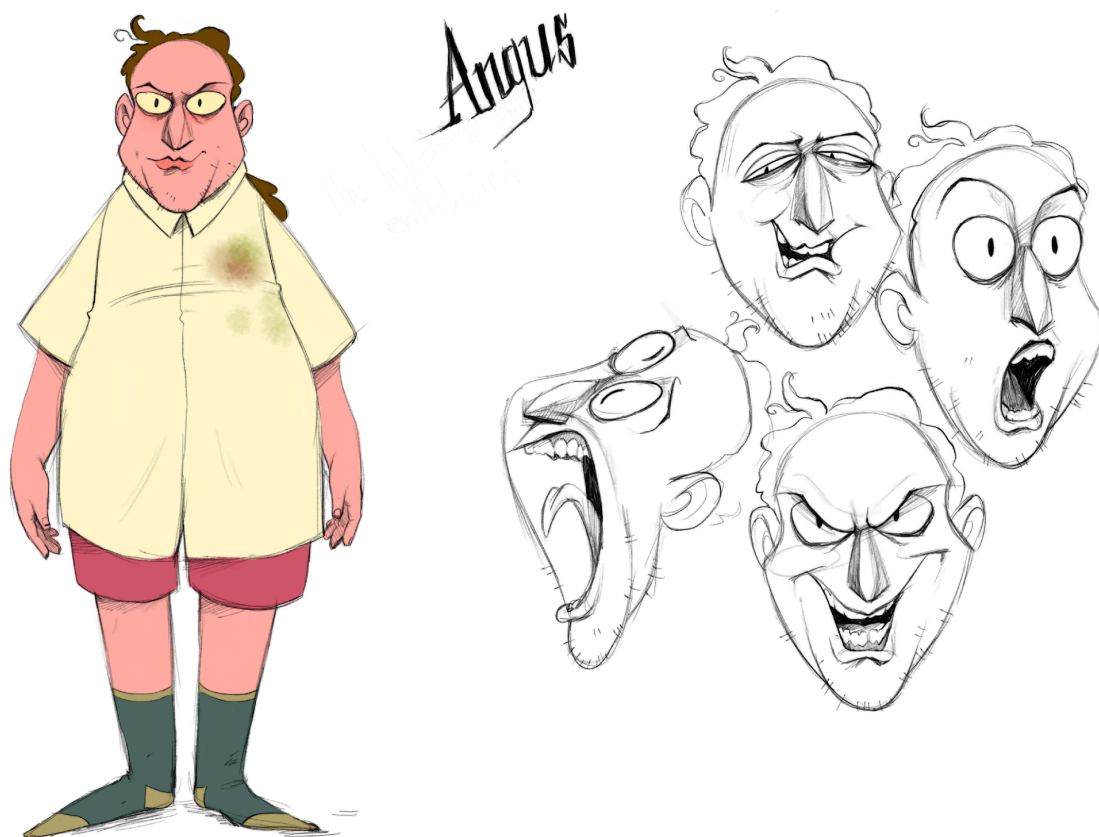
Tato verze Satana téže trochu parodicky odkazuje na hollywoodský motiv “queer coded” záporných postav, které v sobě nesly prvky stereotypně spojované zejména s homosexualitou. Takové postavy byly dramatické, pompézní a výstřední, častokrát izolované od civilizace, nebo vyhoštěny pryč od svých druhů, sexuálně ambivalentní a neochotní se podřizovat genderovým normám. Jsou zobrazované jako nemorální či zvrácené, u padouchů ze studia Disney i jako osoby zpochybňující pravou lásku. Tento stereotyp může mít negativní dopad celkové vnímání LGBTQ+ komunity

obecně, ačkoliv již v dnešní době není příliš přítomný a “queer coded” záporné postavy se navzdory všemu staly oslavovanými v LGBTQ+ kruzích.

3.3 Angus

Vedlejší postavou příběhu je perverzní sadomasochista Angus, pro kterého je Peklo plné mučících nástrojů místo rozkoše a blaženě si užívá každou formu mučení, které ho démoni podrobí. Angus je stereotypizace typu člověka známého pod anglickým slangovým pojmem “neckbeard”, pojmenovaného podle neupravených prořídých vousů v oblasti krku, které jsou spojovány s typem sociálně neobratného muže obvykle se sklony k antifeminismu. Jeho character design se tedy přímo odvíjí od tohoto stereotypu, od řídkých vousů až po dlouhý umaštěný culík.

3.4 Něco málo k symbolice

Film je propletený referencemi na první část *Božské komedie* od Dante Alighieriho, tedy Peklo, jejíž obsah je podrobněji rozepsaný již v předchozí části této práce. Hned při vstupu do Pekla vidíme pod vchodem výstražnou ceduli s nápisem “*Abandon all hope, ye who enter here.*” Jedná se o anglický překlad nápisu, který se nachází nad branou Pekla i v Dantově básnickém eposu, který v českém znění zní: “*Naděje zanech, kdo mnou ubírá se.*”

V hudební sekvenci se nachází reference na druhý a třetí kruh Dantova Pekla. Druhý kruh, ve kterém se duše propadlé chtíči zmítají pod věčnými náporů větru a třetí kruh, ve kterém leží těla těch, kteří jsou trestáni za obžerství v bahně rozmáčeným neúprosnými dešti.

V hudební sekvenci se také objeví tarotová karta Ďábla, na které je vyobrazen Ďábel se zapálenou pochodní v pravici. Pod ním jsou zobrazeni muž a žena připoutaní řetězi k podstavci, na kterém Ďábel sedí. Dva lidé mají též podobu d'áblů s drobnými růžky a ocasy. Žena má na konci ocasu hrozen vinné révy a ocas mužské postavy plane ohněm. Tato karta symbolizuje nedostatek kontroly, obsesi a pokušení ve formě pozemských požitků. Na kartě ve filmu místo muže zabral Angus, který stojí s rukami omotanými kolem Satanovy nohy a úlisně mrká směrem ke kameře. Dle některých interpretací má právě muž na tarotové kartě symbolizovat chtíč a z toho důvodu byl na toto místo na kartě dosazen právě Angus.

3.5 Motivy

Prvním motivem je žlutá pekelná brožurka, kterou Satan předává nově příchozím hříšníkům, která na sobě nese dramatický nápis "ACCEPT YOUR FATE", neboli "PŘIJMI SVŮJ OSUD". Tento nápis připomíná Satanovi jeho vlastní osud jakožto nedobrovolné autoritě Pekla a věčnému vyvrženci.

Dalším motivem je pletení, jakožto Satanův koníček pro zahnání stresu. Příze má v kontrastu s jeho démonickým zjevem sladce růžovou barvu, která pro Satana samotného prezentuje něco jako možnou naději. Opakující se motiv rychlého pletení naznačuje také jeho nabývající stres.

Výrazným motivem je červený telefon, kterým se Angus škrtí při vlastní smrti a který se i s ním dostává do Pekla. Telefon byl předmětem, skrze který Angus obtěžoval osoby, které se staly obětmi jeho vlastní obsese a tento zvyk mu zůstal i po smrti, kde skrze ten samý telefon obtěžuje samotného vládce Pekel, kterého svým obsesivním chováním dostává do jeho vlastního osobního Pekla.

Dalším motivem je plastová lahev antidepressiv, která slouží jako další berlička pro Satanovu vyhořelou existenci. Příběh se blíží vyvrcholení právě ve chvíli, kdy Satan nachází lahev s antidepressivy prázdnou a přechází do úzkostlivé paniky.

3.6 Vizuální aspekty filmu a jejich inspirace

Vizuální stránku filmu jsem chtěla zpracovat jinak, než tomu bylo u mých předchozích děl. Čistou barevnou linku vystřídal skečovitě čáry a nedbalé šrafování pro podpoření temně groteskní

atmosféry filmu. Obvykle silně stylizovanou, expresivní animaci nahradily trochu více realistické proporce, které mají za úkol dávat celkovému vizuálu o něco reálnější, syrovější rozměr.

Film je plný nekomfortních úhlu kamery, klaustrofobických záběrů a krve, jejíž zářivě červený vzhled je inspirovaný starými gotickými horory z tvorby Hammer Film Productions, které byly známé výraznou saturací svého obrazu.

Barevná paleta všech postav je nastavená tak, aby ladila a zároveň dostatečně kontrastovala s temně rudým prostředím Pekla. Z toho důvodu má Satan křídově bílou tvář a výrazně fialový kostým, zatímco Angus světlé oblečení.

Peklo samotné není nikterak zvláštní od stereotypní představy jeskyně ohňů, mučících nástrojů a vařících kotlů. Na tak krátké stopáži přeci jen nelze koncept Pekla rozvádět do žádných alternativních interpretací ani hlubších rovin. Přesto jsem se snažila Peklo udělat alespoň v rámci možností vizuálně zajímavé. Jeho brána téměř připomíná vchod do kasína a samotný prostor v jistých momentech působí více “masité” a organicky. U samotných bran Pekla se prostor mění ve vnitřek obludného hrudního koše, jakoby Peklo samotné bylo obří živoucí organismus. Inspirací pro tento vizuál byl jeden z mých oblíbených filmových počinů Karla Zemana – *Baron Prášil*, který se v jedné části filmu ocitá v břiše velryby, což mi přivedlo myšlenky k jednomu z nejdříve postavených démonů v pekelné hierarchii – Leviathanovi - popisovaném nejen jako obří mořská obluda, ale také jako démon hříchu závisti a reprezentace chaosu.

V závěru filmu, ve kterém je Angus za trest poslán Satanem do Nebe byly původně dvě odlišné verze. Ve starší verzi scénáře na Anguse v Nebi čekala psychoterapie u samotného Sigmunda Freuda, ve které se jej ptá na vztah se svojí matkou, čímž naráží na vlastní objev Oidipovského komplexu.

V nové verzi se dostává Angus do Nebe plného laskavosti a něhy, kde je okamžitě obklopen zástupem zvědavých, pohostinných babiček.

Pokud se zde můžu upřímně ohlédnout na tyto dva konce, zpětně si uvědomuji, že původní verze se Sigmundem Freudem, která byla ve finále odstraněna kvůli nedostatečné srozumitelnosti a kontrastu vůči Peklu, je pro mě osobně o dost zajímavější a ve finále ji možná preferuji dokonce i o něco více, než závěr s nebem plným milých babiček.

4 ZÁVĚR

Práce na filmu *A Little Slice Of Paradise* byla velice náročná, a zároveň osvobozující. Z tohoto procesu se stalo odproštění od jistého tabu, kterého jsem se do té doby neodvážila ani náznakem dotknout, ačkoliv ve výsledku není film (alespoň z mojí perspektivy) nikterak šokující či pohoršující, a už vůbec ne v dnešní době. Zároveň film z části vychází z vlastní drobné zkušenosti, díky které mě baví postavu Anguse ještě více nenávidět.

Pokusila jsem se svým způsobem odbourat vlastní bariéry způsobem, že pokud mi představa scény trochu zkroutila obličej a zároveň mě pobavila, byl to krok správným směrem.

Zároveň jsem se při tvorbě filmu snažila zbavit svých starých zašlých zlovyků, které u mě vyplouvaly na povrch při každém předchozím animačním projektu a snažila se nastolit si střídmější řád, který by si nevybíral daň na mé vlastní fyzické i mentální stránce.

Celkově mám z práce na tomto projektu pozitivní pocit i přes mé prvotní obavy a i přes fakt, že jsem si ukousla příliš velké sousto a upletla si na sebe bič v podobě osmi minutového autorského projektu. Tato zkušenost mi i přesto do velké míry ukázala, že není třeba se bát trochu pepnějších témat, pokud budu vědět, jak je správným a efektivním způsobem zpracovat a budou bavit jak mě jakožto tvůrce, tak i diváka.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie*. Přeložil Jaroslav VRCHLICKÝ. *Omega (Dobrovský)*. Praha: Dobrovský, 2014. ISBN 978-80-7390-198-1.

BROWN, Abbie Farwell; BRADISH, Sarah Powers a LITCHFIELD, Mary E. *Severská mytologie: příběhy a ságy z říše bohů a hrdinů*. Přeložil Ondřej FRÜHBAUER. *Pangea*. Praha: Dobrovský, 2021. ISBN 978-80-7585-563-3.

Bible svatá, aneb, Všecka svatá písma Starého i Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613. [Praha]: Levné knihy KMa, 2004. ISBN 80-7309-138-0.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- CSFD.CZ. *Dantovské peklo*. Online. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/273027-dantovske-peklo/galerie/?page=3>. [cit. 2024-05-17].
- EN.WIKIPEDIA.ORG. *Fantasia (1940 Film)*. Online. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Fantasia_\(1940_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Fantasia_(1940_film)). [cit. 2024-05-17].
- CZ.WIKIPEDIA.ORG. *Hádés* [online]. [cit. 2024-05-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A1d%C3%A9s>
- CZ.WIKIPEDIA.ORG. *Satanic Panic*. Online. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Satanic_panic. [cit. 2024-05-17].
- SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIÉ. *Satanismus*. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Satanismus>. [cit. 2024-05-17].
- DENÍK.CZ. *Jak vypadá největší setkání satanistů na světě? Dábel přináší přijetí a respekt*. Online. 2023. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/satancon-satanismus-setkani-boston.html. [cit. 2024-05-17].
- PSYCHOTERAPEUTICKÁ DATABÁZE. *Léčba obnovené paměti*. Online. Dostupné z: <https://dbterapie.cz/encyklopedie/lecba-obnovene-pameti/>. [cit. 2024-05-17].
- BILLBOARD.COM. *The 'Satanic Panic' Is Back: How a Bygone Moral Crisis Returned With Queer Artists In Its Crosshairs*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.billboard.com/culture/pride/satanic-panic-queer-artists-lil-nas-x-sam-smith-d-emi-lovato-1235254289/>. [cit. 2024-05-17].
- PRAGUE PRIDE. *Drag je umění, které neškodí, narozdíl od předsudků*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1815-drag-je-umeni-ktere-neskodi-narozdil-od-predsudku>. [cit. 2024-05-17].
- CS.WIKIPEDIA.ORG. *Bafomet*. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bafomet>. [cit. 2024-05-17].
- EN.WIKIPEDIA.ORG. *Neckbeard (slang)*. Online. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Neckbeard_\(slang\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Neckbeard_(slang)). [cit. 2024-05-17].

INCANDESCENT TAROT. XV - *THE DEVIL*. Online. Dostupné z:
<https://www.incandescenttarot.com/the-devil>. [cit. 2024-05-17].

CS.WIKIPEDIA.ORG. *Leviathan*. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Leviatan>.
[cit. 2024-05-17].

STYLEBRUNCH.CZ. *Mexický svátek mrtvých vs. dušičky*. Online. 2019. Dostupné z:
<https://stylebrunch.cz/2019/11/06/mexicky-svatek-mrtvych-vs-dusicky/>. [cit. 2024-05-17].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek1 character design, satan.....	22
Obrázek2 character design, angus.....	23
Obrázek3 still frame.....	

